

verslag

RAO voorzitters themabijeenkomst 4 juni 2019

**Rijkswaterstaat Water,
Verkeer en Leefomgeving**

Griffioenlaan 2
3526 LA UTRECHT
Postbus 2232
3500 GE UTRECHT
T 088 7971111
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon

Marjolein van Eerd
Marjolein.van.eerd@rws.nl

Datum

4 juni 2019

Nummer

2019-3

Omschrijving	Themabijeenkomst RAO voorzitters
Datum bespreking	4 juni 2019
Deelnemers	Diederik van der Molen, DGWB (voorzitter) Harm Oterdoom, RWS WV Geert-Jan Zweegman, Rijn-West Josée Huesmann, Rijn West Harm Gerrits, Rijn-West André van de Straat, Schelde Wouter Quist, Schelde, Lodewijk Schiltkamp, Rijn-Noord/Eems-Dollard, Marie-Louise Meijer, Noord, Berber de Jong, Noord, Marcel Tonkes, Rijn Oost, Niels Evers, Maas, Roy Smits, DGWB/CSN Peter Wondergem, DGWB/CSN Cor Berrevoets, DGWB/CSN, Marjolein van Eerd, DGWB/CSN (secretaris)
Afschrift aan	Marjan van Giezen, Henk van Wezel, Noud Kuijpers, Peter Paul Verbrugge, Michaël Bentvelsen, Heleen van de Velde, Paul Latour, Marcel van den Berg

---

Deze themabijeenkomst is geïnitieerd door de RAO voorzitters naar aanleiding van vragen over de omgang met significante schade en disproportionele kosten. CSN heeft de bijeenkomst gefaciliteerd. Tijdens de bijeenkomst zijn door de regio's verschillende concrete voorbeelden gepresenteerd. Gezamenlijk is per voorbeeld gekeken hoe om te gaan met verschillende soorten dilemma's. Belangrijke handvaten hiervoor zijn de Handreiking KRW Doelen¹ en de Instructie Factsheets. In dit verslag worden de kern punten uit de discussies benoemd en wordt er gerefereerd aan algemene voorbeelden. Er was brede overeenstemming over de wijze waarop de begrippen wel en niet gebruikt dienen te worden. Ieder vond het belangrijk om de uitkomst vervolgens breed te delen. Daarom wordt tot slot het vervolg proces geschetst.

¹ <https://www.stowa.nl/nieuws/handreiking-krw-doelen>

De KRW vraagt om **systemen vanuit DPSIR** (Driver, Pressure, State, Impact, Response) **te analyseren**. De Europese Commissie vraagt om duidelijke koppeling tussen de aspecten van DPSIR. Belangrijk om belastingen (menselijke activiteiten) die benoemd worden in de **factsheets** altijd te koppelen aan concrete maatregelen. Andere 'belastingen' kunnen al onderdeel zijn van het GEP van sterk veranderde wateren of behoren bij het kunstmatige karakter van kunstmatige waterlichamen. Deze dienen alleen vermeld te worden bij de algemene beschrijving. In de factsheet kunnen voor de komende planperiode maatregelen staan die nog niet bestuurlijk of financieel gedekt zijn om DPSIR sluitend te krijgen.

Art. 4.3 KRW: gaat over sterk veranderende en kunstmatige wateren. Significante schade aan functies bepaalt welke hydromorfologische maatregelen wel en niet tot het GEP behoren en onevenredige kosten zijn alleen relevant bij de beoordeling van alternatieven. Een voorbeeld is dat het te duur wordt om dijken door te steken en terug te gaan naar het alternatief terpen.

- Er verschijnt op korte termijn een EU CIS **guidance waarin relevante info staat over kunstmatige wateren**: voor sloten en kanalen is geen natuurlijke referentie, dus herstel maatregelen zijn veelal niet aan de orde. Wel mitigeren met beheer om zo mogelijk de ecologische toestand te verbeteren.
- Bij veel sloten en kanalen zijn of worden natuurvriendelijke oevers aangelegd. Aanleiding is dat vaak default-GEP 1:1 zijn overgenomen, zonder dat naar lokale situatie is gekeken. Als er geen specifieke reden is (bijvoorbeeld verbinding tussen beek en meer), dan dient de ambitie van die oevers heroverwogen te worden; evenals de hoogte GEP.
- Het functioneren van dergelijke oevers valt vaak tegen als het peil tegennatuurlijk is.

Technisch aanpassen GEP (art. 4.3 en NIET art. 4.4 of 4.5 KRW).

- Nieuwe inzichten in de effectiviteit van maatregelen of de beoordeling van **significante schade** kunnen leiden tot actualiseren van GEP – naar boven (Haringvliet na openen Kier) of beneden (als vistrap minder effect heeft dan gedacht). Dit dient losgekoppeld te zijn van discussie over disproportionele kosten van de herstelmaatregel. GEP dient iedere 6 jaar getoetst en indien nodig bijgesteld te worden. Dit is een route die mogelijk ook te gebruiken is voor beekherstel, bijvoorbeeld indien dit conflicteert met landbouw.
- Als je nu concludeert dat de boezemfunctie van een waterlichaam het beekherstel in de weg zit, dan kan het GEP alsnog technisch naar beneden worden bijgesteld. Dit is een voorbeeld van een nieuwe beoordeling van significante schade.
- Significante schade is géén argument wanneer het gaat om emissies door gebruiksfuncties. Voorbeeld: emissiebeperkende maatregelen voor agrariërs met impact op bedrijfsvoering. Voldoet het landelijk beleid niet, dan aankaarten of regionaal aanscherpen.
- De laatste boer dwingen land af te staan om beekherstel compleet te maken kun je niet op grond van de KRW motiveren, als het effect op de ecologie/maatlatten verwaarloosbaar is. Dan is een discussie over significante schade bij landbouw niet van toepassing.
- Significante schade gaat om hydromorfologische herstelmaatregelen.

Voorbeeld van een meer met veel bagger a.g.v. veenresten. Het realiseren van helder water met waterplanten vraagt om hoge investeringskosten voor baggeren. Is de discussie over **disproportionele kosten** hier relevant? Je kunt de bagger zien als onderdeel van de systeemkenmerken (veenafbraak en weinig doorstroom is gekoppeld aan functies). Het GEP is dan troebel water en de opgave is dan kleiner. Als je toch vasthoudt aan helder water als GEP, dan kan geredeneerd worden dat herstel (vermindering van nalevering van nutriënten uit bagger) lang duurt door natuurlijke omstandigheden (art. 4.4 KRW). Grootschalig baggeren is dan niet aan de orde, maar er kunnen nog steeds stapsgewijs (bagger)maatregelen genomen worden, welke dan gezien kunnen worden als extra i.p.v. opgescheept zitten met disproportionele opgave.

Beheer in kunstmatige wateren: Goed ecologisch beheer van sloten en kanalen wordt in de praktijk regelmatig als mitigerende maatregel uitgevoerd, echter vaak niet opgevoerd. Belangrijk om dit op te voeren voor SGBP3. En om het in te voeren, waar dat nog niet is gebeurd.

Maatregelen na 2027: NL heeft een goede reputatie als het gaat om “doen wat je belooft”. Indien het bestuurlijk besluit genomen is en budget gereserveerd is vóór 2027, dan lijkt het acceptabel om de maatregel als zijnde uitgevoerd te rapporteren. En dan zal het tot na 2027 duren om effecten (realisatie) te zien. Dit geldt ook voor concrete programma’s die (deels) uitgevoerd worden na 2027 en in lijn zijn met de investeringen en activiteiten die daarvoor gedaan zijn. Het is belangrijk dat de waterbeheerder kan aantonen dat voorheen goede stappen zijn genomen en dat de maatregelen hiermee in lijn zijn. Voorbeelden zijn realisatie visverbinding bij kunstwerk waar renovatie na 2027 plaats vindt, de laatste fasen van beekherstel of aanpassing RWZI.

Omgang met norm-overschrijdende stoffen. Het inzichtelijk maken welke overschrijdingen van stoffen er in het gebied zijn en het nemen van maatregelen zijn afzonderlijke verplichtingen in de Waterwet. Waterschappen dienen dus ook de toestand te bepalen voor stoffen waar ze geen handelingsperspectief hebben. Het rijk is aan zet voor generiek beleid en waterbeheerder dient dat aan te kaarten (RBO), indien het beleid ontoereikend is.

Evaluatie KRW:

- Aantal lidstaten geven op dit moment aan KRW niet aan te willen passen. Angst dat kleine aanpassingen leiden tot openbreken KRW en verlaging ambitie.
- NL zet gericht in op beperkte technische aanpassingen: ambitie richtlijn hooghouden door deze te moderniseren.
- Klimaatverandering en omgang met extreem weer komt terug in discussie over modernisering KRW. Inzet NL richt zich op ruimte in de formulering van de uitzonderingen van art. 4.4 en 4.5: huidige opgaves voor 2027 doen en meer tijd krijgen voor nieuwe opgaven, zodat we na 2027 ambitieus verder kunnen met de nieuwe opgaven. Een voorbeeld: rioolstelsels die door toenemende piekbelasting vaker tot overstort leiden.

Waardering is uitgesproken door de aanwezigen over de themabijeenkomst. Er is consensus over de besproken redeneerlijnen. Belang van goede communicatie

van deze redeneerlijnen in regio's wordt benadrukt, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. Vervolgstappen:

- Verslag wordt eerst gedeeld met aanwezigen en daarna besproken in de RAOs. RAOvz kunnen onderdelen inbrengen in RBO.
- Indien waterbeheerders willen kunnen ze concrete voorbeelden voorleggen aan CSN.
- CSN zal de instructie van de factsheets waar nodig verduidelijken.
- Regio's passen factsheets aan binnen instructie van IHW.
- CSN voert vervolgens een collegiale toets uit op de factsheets. In eerste instantie heeft CSN ingezet om deze toets steekproefsgewijs uit te voeren, dit zal opgeschaald worden.
- Op 27 juni is er een bijeenkomst over het formuleren van doelen.

**Rijkswaterstaat Water,
Verkeer en Leefomgeving**

Datum

4 juni 2019

Nummer

2019-3